

staatsbosbeheer

Nieuwsbrief #1

Noordwaard

Datum: februari 2025

Via de nieuwsbrief Noordwaard houden we u op de hoogte van de ontwikkelingen in dit gebied.

Deze nieuwsbrief verschijnt zes keer per jaar. Vorige nieuwsbrief gemist? Kijk dan op:

<https://www.staatsbosbeheer.nl/Natuurgebieden/biesbosch/noordwaard>.

Omsloten door het Nationaal Park De Biesbosch, precies tussen de rivier de Nieuwe Merwede en de Brabantse Biesbosch, ligt de Noordwaard. Het is een sinds 2015 ontpolderd gebied dat nu fungeert als doorstroomgebied. Op die manier helpt de Noordwaard om droge voeten te houden in de regio rondom Gorinchem en Dordrecht – nu én in de toekomst, als rivieren door het veranderende klimaat vaker extreme hoeveelheden regen te verwerken krijgen en de zeespiegel stijgt. Begin 2022 spraken Rijkswaterstaat en Staatsbosbeheer af om het beheer van de Noordwaard samen aan te pakken, in ieder geval voor de komende tien jaar. Rijkswaterstaat is en blijft eigenaar en doet het technisch beheer, en Staatsbosbeheer doet het natuur- en vegetatiebeheer.

In deze nieuwsbrief

- Beheermaatregelen
- Waarnemingen
- Grutto's in de Noordwaard
- Puberarenden
- Nieuws van FREE Nature
- Contactgegevens

Beheermaatregelen

Plantwerk Noordwaard

Na het verwijderen van de populieren langs de Galeiweg zijn nieuwe bomen aangeplant. Er is gekozen voor zwarte populieren, een inheemse soort die thuishoort in het rivierengebied. Het aanplanten van deze populier kan door gebruik te maken van jonge uitgezaaide bomen of door het gebruik van stekken. In dit geval is er gekozen voor stekken van ongeveer 3 meter lang. De stekken worden net als bij een knotwilg periodiek van de boom afgezaagd waarna deze weer uitloopt en nieuwe stekken maakt. De populieren en wilgen zijn zo groeikrachtig dat wanneer je deze afgezaagde stek in de grond steekt deze, onder de goede omstandigheden, wortel gaat schieten en gaat groeien. Er moet wel voor gezorgd worden dat de stek stevig in de grond staat en vocht genoeg krijgt. Wanneer de stek te ondiep staat of in een te ruim gat zal deze in de wind heen en weer zwiepen en de vers aangemaakte worteltjes afbreken. Door de stek diep in de grond te steken heeft deze altijd genoeg vocht vanuit het grondwater.

Omdat deze jonge populieren favoriet voedsel van de bever zijn hebben we deze voorzien van gaas. Elke boom is rondom beschermd met fijnmazig betongaas zodat deze nog jarenlang veilig kan groeien.

Zonnepompen

De voorjaartrek is weer begonnen en de eerste veldleeuweriken zingen alweer in de Noordwaard. Om te zorgen dat de omstandigheden voor weidevogels vanaf het begin van het seizoen optimaal zijn heeft Staatsbosbeheer drie zonnepompen geplaatst. De zonnepompen pompen water uit een watergang op het maaiveld. De zonnepanelen zijn rechtstreeks op de pompen aangesloten, dus zodra de zon schijnt gaan de pompen in werking.

foerageren.

De plaatselijke plas-dras situaties zorgen voor voedselaanbod voor de terugkerende weidevogels die straks in de omliggende weilanden gaan broeden. Ook gedurende het broedseizoen kunnen de zonnepompen voor voedselbeschikbaarheid zorgen. Wanneer het warm en droog is wordt de kleibodem hard en kunnen de vogels die voor hun voedsel afhankelijk zijn van het bodemleven moeilijker met hun snavel in de bodem komen. De zonnepompen zorgen plaatselijk voor vochtige omstandigheden waardoor het makkelijker wordt hier te

Waarnemingen

Zeldzame soorten van de afgelopen tijd

De periode rond de jaarwisseling is niet de spannendste periode als het om bijzondere soorten gaat. Hoewel de winterse kou soms ook juist hele leuke soorten kan brengen viel het de afgelopen weken toch nog een beetje tegen.

Toch werden er ook een aantal nieuwe soorten voor de Noordwaard gevonden, in totaal 4 stuks: Vliermos, Gewoon Schorsmos, Wilgenroosjesroest en de glanzende agaathoren. Maar daar moet je wel flink je best voor doen: al deze soorten zijn écht specialistenwerk.

Roodhalsgans. Foto: Willem Mulder

Grote zilverreiger met grote modderkruiper. Foto: Albert van der Wulp

De leukste soort van de maand kwam in de vorm van een roodhalsgans. Deze hoog-arctische soort overwintert doorgaans ver oostelijk van ons in de omgeving van de Zwarte Zee. Jaarlijks overwintert ook een handjevol roodhalsganzen in Nederland.

Net als in een van de voorgaande nieuwsbrieven werd opnieuw een Grote Modderkruiper gefotografeerd die in de snavel van een grote zilverreiger was beland. Blijkbaar doet de Modderkruiper het goed in de sloten van de Kroon en de Zalm!

De komende maanden kunnen we weer meer bijzonder soorten gaan verwachten. Breken er nog een paar échte winterweken aan die weer eens mooie groepen kleine zwanen brengen? Of breekt het voorjaar aan en gaan we onze hoogtepunten vinden in de vorm van een leuke vlinder- of plantensoort? We gaan het meemaken.

Grutto's in de Noordwaard

Na de winter doorgebracht te hebben in Zuid-Europa en Noord-Afrika is hij weer terug van weggeweest: onze nationale vogel, de grutto! Jaarlijks strijken in de periode van half februari tot eind maart grote groepen van deze bijzondere steltlopers neer in de Noordwaard om te eten en te daten. Dankzij de getijdewisseling in het gebied ontstaan er twee keer per dag ondiepe slikken vol met bodemleven. Je kunt dit zien als een zoetwatervariant van de Waddenzee. Deze voedselrijke slikplaten vormen een gedekte tafel voor steltlopers als de grutto. Honderden tot duizenden vogels gebruiken de Noordwaard als tankstation om op te vetten voordat ze richting hun broedgebied vliegen. Veel van deze vogels broeden in ons eigen land. Een deel van de vogels behoren tot de ondersoort 'islandica'. Dit zijn de vogels die nog verder door vliegen richting IJsland.

Zo veel grutto's bij elkaar is uniek. Er zijn maar weinig plekken waar je dit fenomeen op zo'n grote schaal kunt zien. Niet gek dus dat er veel vogelaars naar de Biesbosch komen om van dit spektakel te genieten. Polder de Hardenhoek in de Noordwaard is een van de beste plekken om dit schouwspel met eigen ogen te bewonderen. Vanaf het Laarzenpad, vogelkijkpunt de Ooievaar en de kijkhut achter camping De Knotwilg maak je grote kans op het zien van deze oer-Hollandse vogels.

Puberarenden

Wanneer je momenteel de Noordwaard bezoekt zul je regelmatig merken dat er ineens blinde paniek onder de vogels heerst. Alles schiet luid roepend de lucht in en vliegt kriskras door elkaar. Het is een grote chaos. Als je goed kijkt zie je er een enorme vogel met zware vleugelslagen tussendoor flappen. Een zeearend! Momenteel zijn er weer veel zeearenden te vinden in en om de Noordwaard. De combinatie van grootschalige rustgebieden en veel voedsel trekt jonge vogels uit het hele land, en omliggende landen, naar de Biesbosch toe. Het zijn hangjongeren die net zoals onze eigen pubers hier leren hoe je met elkaar om gaat. Ze leren hier samen te jagen op watervogels. Met een spanwijdte van bijna 2,5 meter ben je niet de meest behendige, dus dit kost de nodige oefening. Meestal mislukt de jacht, en moeten ze het doen met aas, zoals een aangespoelde paling. Na ongeveer 3 jaar gaan de hormonen bij de arenden borrelen, en zijn ze klaar om zelf op zoek te gaan naar een broedplek. Dit is het moment waarop ze concurrentie kunnen gaan vormen tegen de drie huidige broedparen in de Biesbosch. Ze worden door deze paren tegen die tijd dan ook met een hoop kabaal en geweld uit het gebied gejaagd.

Momenteel hangen er veel jonge vogels rond in de Biesbosch. Zo werden er recent maar liefst 12 vogels bij elkaar gezien in polder Hardenhoek. Wil je zelf een zeearend zien, dan is het een aanrader om bij kijkpunt de Ooievaar te posten. Vanaf hier worden de vogels met grote regelmaat jagend gezien, of rustend op een slikplaat of het eiland.

Nieuws FREE Nature

Winterse omstandigheden in de Noordwaard

Na veel nattigheid is het eindelijk winter in de Noordwaard. Hoewel de temperaturen laag zijn en de stevige oostenwind het soms onaangenaam maakt, zijn deze temperaturen voor de meeste grote grazers geen probleem. Met name de Schotse hooglanders zijn goed gekleed op deze omstandigheden. Dankzij de oostenwind zijn de waterstanden ook aan de lage kant, waardoor er veel te grazen valt in de Noordwaard. De dieren verspreiden zich over het gehele begrazingsgebied en komen op plekken waar ze lange tijd niet konden komen. Dit is bij uitstek de omstandigheid waarin de Noordwaard optimaal begraasd wordt. De grazers eten nu graag jonge wilg, waarvan de sapstroom al op gang is. Daardoor is het niet alleen een voedzaam, maar ook een smakelijk hapje voor de grazers. Zo houden ze de Noordwaard open en heeft het water bij hogere standen weer vrij spel.

Toch is een aantal waterbuffels recent verplaatst naar Lijnoorden. Dit had meerdere redenen, maar de belangrijkste was het welzijn van een aantal dieren. Eén koe zoogt momenteel twee kalveren, iets wat bij buffels vaker gebeurt dan bij runderen. Het zijn erg sociale dieren, waardoor ze ook gezamenlijk zorgen voor elkaars kalveren. In dit geval heeft één moeder haar kalf ondergebracht bij een andere moeder, die dus twee kalveren groot brengt. Erg lief, maar dat kost haar wel dusdanig veel energie dat ze in rap tempo vermagerde. Om te voorkomen dat ze het niet zou redden, hebben we die deerkudde overgebracht naar Lijnoorden, waar ze naast hooi ook mineralen bijgevoerd krijgen. En dankzij de

beschutting is dit een fijne plek voor de dieren om even bij te komen. Ook kunnen we hier de kalveren oormerken en de GPS halsbandzenders vervangen, zodat de kudde straks weer up to date terug kan naar de Noordwaard. Mogelijk blijft een klein groepje, waaronder de koe met haar twee kalveren, nog iets langer op Lijnoorden, tot de winter echt voorbij is.

Contactgegevens Noordwaard

Vragen aan de boswachter en/of aanmelden voor de nieuwsbrief:

Jonas Pronk, boswachter beheer Noordwaard:
j.pronk@staatsbosbeheer.nl of 06-13 64 94 62

Kuddes FREE Nature

- Calamiteiten grote grazers: 06-29 01 57 31 (24 uur per dag)
- Beheerder Tanja de Bode: tanja.debode@freenature.nl of 06-33 68 00 51
- Meer informatie: www.freenature.nl